

REVISTA MUSICAL CATALANA

BUTLLETÍ de l'«ORFEÓ CATALÀ»

MÚSICS VELS DE LA TERRA

(CONTINUACIÓ)

LLUCIÀ FRANCESC. JOSEP COMELLA

CONTA Moratín, en lletra escrita desde Nàpols (3 de Febrer de 1794), que «habiendo resuelto S. M. siciliana asistir esta noche al espectáculo, ha mandado representar el *Federico de Comella*».¹

Aquesta obra obtingué acceptació en Itàlia, perquè en altra lletra de Florença afegeix Moratín:

«Vi la comedia *Federico II*, fielmente traducida del original, con todas sus misiones morales, con todas sus extravagancias y desaciertos, con todas aquellas pinturas de hambre calagurritana: se llenó el teatro y tuvo mucha aceptación. ¡Oh si Comella supiese que sus obras se declaman ya en las escenas de la docta Ausonia, qué dulce consolación no tendría!»

L'hivern 1793-1794 traduiren a Nàpols la *Jacoba* ab el títol: *Presto o tardi tutto si scopre, ovvero, Nanci e Tolmin*.

Assistí Moratín a Roma a les representacions de *Federico*, la *Jacoba* y altres; y, per la concurrència y picaments de mans ab que foren acullides les obres, prou conegué «que no reinaba el gusto ático en la moderna Roma». Censura, indignat, les ridícoles aficions del públic italià; y aquestes censures poden considerar-se com desagris a nostre poeta vigatà. Parla Moratín:

1) La comedia *Federico II* no li pareixia bé del tot al famós corregidor de teatres Armona. Quan Comella demanava una gratificació, Armona, valent-se de l'autoritat pròpia de son càrrec, decretava en l'instància o'l memorial del suplicant:

«Madrid 30 de Junio de 1789. — Con atención á lo que informa el contador Don Juan de Lavi al mérito del drama que se está representando y á dar auxilios á los ingenios que se aplican, páguese á Comella los 25 doblones que pretende, y procure mejorar la pieza en cuanto le parezca. — ARMONA.»

Aquell corregidor amic y protector de còmics y poetes, concedia a Comella 'l premi dels 25 doblons, però reconeixia ensems «que la comedia era susceptible» de millora; de forma y manera que 'ls 25 doblons més que premi foren una almoïna.

«Sin embargo de que los mencionados autores — Alfieri, Goldoni, el marqués Albergati, Willi, Tomassini y Rossi — y algun otro de menor nombre sean los que hayan manifestado más gusto é inteligencia en el arte, no son sus obras las que con más frecuencia se representan. Italia tiene sus Zavalas, Comellas y Moncines que abastecen los teatros de comediones hechos en cuatro días *vita Minerva*, donde no hay asomo de ingenio, de regularidad ni cultura.»

Cita després, entre 'ls autors més desbaratats, a Camil Federici, a Gaietà Fiorio y a Andorfati, còmic famolenc, ple de fills y de necessitats: «éste hizo comedias á porrillo, que se han representado é impreso, y á él se deben las traducciones de los *Federicos*, *Carlos XII*, *Jacoba*, *Los falsos hombres de bien* y otras piezas de nuestros autores de fines del siglo XVIII», que eren en temps de Moratín les que més s'aplaudien a Italia.

Entre 'ls comediones que Moratín vegé representar a Italia, menciona 'ls següents: *Il medico notturno con Pulcinella ciecco e muto per la fame*; *Pulcinella protetto dalla fata Seraffineta*; *Il gran Bernardo del Carpio*; *Il gran Mago Aristone*; *Se parlo son pietra, con Pulcinella asino immaginario*. De dues comedies d'aquest títol, l'una es de Gozzi. Assistí Moratín a sa representació a Mantua, y conta que en la tal comedia surten dues palomes que parlen.

Referint-se a la representació de *Le vertigine del secolo* que's donà al teatre de Verona, diu:

«En ella no hay más personajes de carne y hueso que un marido á la moderna, su mujer y una criada: los demás eran *la Alegoria*, *la Miseria*, *el Delito*, *la Esperanza*, *el Amor platónico*, *el Amor humilde*, *las Deudas*, *la Soberbia*, *el Capricho*, *la Moda*, *la Sátira*, *el Cumplimiento*, etc. No hay para qué cansarse en ponderar las extravagancias y absurdos de tal comediación: el pobre público las sufría sin atreverse á reir ni á llorar: yo hube de salirme antes de la suspirada catástrofe. ¡Y esto se representa en la patria de Maffei! Comella en todo su frenesí, no escribiría jamás embrollo más necio.»

No 'ns disculpa que a Italia imperés el mal gust com a Espanya, però fins a cert punt es un consol a nostres penes literaries, y a l'opressió tirànica exercida pels poetes grollers, la consideració de que no sols nosaltres posseïem l'exclusiva d'aquest mal gust; y si 'l rei de Sicília experimentava complacencies al oir representar el *Federico* de Comella, ¿té res que extranyar que 'ls veïns del Barquillo y Lavapiés, de Maravillas y el Retiro, de Madrid, com tots els de las grans capitals d'Espanya, aplaudissin les interessants, encara que inverossímils, escenes de *La moscovita sensible*, *Cristóbal Colon*, y *La Judit castellana*?

Respecte al mal gust, diu el Sr. Cànovas del Castillo en son *Discurso de contestación* al ja citat de D. Manel Silvela:

«Nuestros caudillos clásicos del pasado siglo pretendieron acabar hasta con el mal gusto en las comedias, siendo, sin disputa, el teatro donde tengo por más imposible que desaparezca, en ningún tiempo ni nación alguna. ¡De qué aberraciones, de qué ridiculeces, de qué escándalos no se ha hecho reo, por ejemplo, el teatro francés contemporáneo, y eso en medio de la universal prosperidad y del florecimiento de todas las ciencias, letras y artes? Sin ir más lejos, señores, ¿no sería torpe injuria á vuestro saber, y también injusticia grande para la nación entera, medir hoy el gusto literario de España por la mala calidad del mayor número de piezas que vemos representarse diariamente? ¿Tan seguro es que falten Comellas en el teatro español contemporáneo? Defiéndose más fácilmente el buen gusto en los libros de prosa y verso, porque al menos son personas que saben leer, y tienen afición á leer siquiera quienes los compren; pero en el teatro basta para salvar y aun sostener una obra con que acierte á contentar su autor los instintos del mucho número de personas, aunque todas sean groserísimas. Moratín debía de recelar algo de esto, supuesto que, al cabo y al fin, aspiraba á que fuese la autoridad civil, no el público, la que eligiese el caudal de comedias que se había de representar.

Los críticos que han pretendido convertir en un placer delicado y sublime la asistencia al teatro, como Luzán, Montiano, Nasarre ó Moratín, querían, por lo mismo, una quimera. Deberían contentarse con desear que entre muchas comedias malas y afeadas por el mal gusto, dejase ver la escena, de vez en cuando, alguna que otra comedia : que es con lo que, á la postre, tenemos que contentarnos.»

«Esto que decía D. Antonio Cánovas del Castillo en 1871—comenta judiciosamente Cambroner—pudiera repetirlo al presente con mayor razón. El mal gusto no ha desaparecido de nuestra escena, y se acentúa (perdóneme, lector, el galicismo) en la época actual con caracteres y circunstancias agravantes de que no adolecía durante los últimos años del pasado siglo; porque Comella, Moncín, Zavala, Ramírez de Arellano y otros, por tradición y por rutina, siguieron una escuela que tenía por base sostener el interés del público mediante la combinación de incidentes. Nuevo entonces el sistema de decoraciones con aparato, procuraban halagar el sentido de la vista presentando las variadas imitaciones de bosque, palacio, campamento, ciudad arruinada ó muelle de un puerto; la comedia era una distracción sin objetivo, amenizada, necesariamente, y no se eche esto en olvido, con las *loas de empezar*, los *sainetes*, los *entremeses*, y las *tonadillas*.»

A continuació presenta 'l Sr. Cambroner 'l *Catálogo razonado de las obras de Comella*, del qual solament extractaré les noticies relacionades ab la música, augmentades ab les meves particulars.

Cronwell (sic), tragedia en un acte. Data de l'any 1786. Té música d'autor desconegut.

Los amantes desgraciados ó los amantes de Teruel, escena trágico-lírica.

He vist y fullejat el llibret de la tal escena *trágico-lírica* (escrita tota en romanç endecassilàbic en *eo*) ab divertidíssimes acotacions *ad usum* del pobre músic. El llibret no presenta peu d'impremta ni any. L'impremta es, no obstant, de Madrid, com se dedueix de la llibreria de la Viuda y fill de Quiroga, el qual anunci figura a la fi.

Ferreira, Laserna, el nostre Carnicer, y algun altre, posaren música al text de Comella. No hi ha *aries* ni *duos*, sinó una «melopea continua de la orquestra que—com vol Comella—acompanya la recitacion de los únics personajcs parlantes» (*D.ª Isabel*, *D.ª Elena* y *D. Diego*). Els restants personatges, fins el marit de *D.ª Isabel* (*D. Joan*), que acaba de casar-se, no parlen. Les acotacions són divertidíssimes: «la música en un piano armonioso de clarinetes y fagotes, expresará estos efectos». Mentres *D.ª Elvira* «registra unos papeles y un retrato, la orquestra toca un período análogo á la situacion». Y aixis per l'estil.

Doña Inés de Castro, diàlogo trágico, segons escrigué primerament Comella; *escena trágico-lírica*, segons rectificació posterior. Data de Setembre de 1791. La música es del famós tonadillero D. Blai de Laserna.

La Cecilia, primera part; drama en tres actes. Aquesta primera part se representà al *Teatro del Príncipe* 'l 14 de Juliol de 1786. S'estrenà abans a casa dels marquesos de Mortara, protectors den Comella; en la qual representació prengué part el mateix autor. La música es de Laserna.

La *Cecilia* té segona y tercera part, titulada aquesta, *Cecilia viuda*. De la segona no se'n tenen noticies.

El dichoso arrepentimiento, drama en dos actes (1790). La música es de D. Pau Moral.

La esclava del Negro Ponto, drama, ab música d'autor desconegut.

El estatuario griego, drama en dos actes (1800). Primerament tenia sols un acte y s'intitulava *Eudoxia*. Té música.

Federico II, rey de Prusia, drama en tres actes (1788).

Hi ha un altre *Federico* entre 'ls drames heroics y un altre entre les comedies. Formen tres parts, que són:

Federico II, rey de Prusia, música de nostre D. Pau Esteve y Grimau. S'estrenà l'any 1788.

Federico II en el campo de Torgan, música de D. Mariano Bustos (1789).

Federico II en Gratz, música de D. Bernat Alvarez Acero (1792).

El hombre singular ó Isabel I en Rusia, drama en dos actes (1795). Música de Laserna.

Pedro el Grande, Czar de Moscovia, drama en tres actes (1796). Música de Quijano.

Sedecias ó la destrucció de Jerusalem, drama sacre en dos actes. L'obra té varis números de música (d'autor desconegut), com si fos una sarçuela. La cònsua es de D. Casiano Pellicer (16 Març 1805), y, a lo que sembla, s'estrenà a los Caños del Peral.

Asdrúbal, drama tràgic en un acte. Hi ha llibret imprès (s. a. ni lloc d'impremta). La música pren part en l'acció ab *melopeas*, que es de suposar serien adequades: lluites imitades per l'orquestra; «compases de *andante* que anuncian la salida de *Sofronia*»; música «que imita los golpes del ariete», etc. (1793). No se sab de qui es la música.

Cadma y Sinoris, drama tràgic, ab música.

El mayor rival de Roma, Biriceto, drama tràgic (1798). Té música.

Séneca y Paulina, drama tràgic en un acte. Del mateix any. Té música.

Alejandro de Oxidracca, drama heroic en dos actes (1794), ab música.

Catalina II, emperatriz de Rusia, drama heroic en tres actes (1797). Música de Moral.

El fénix de los criados ó María Teresa de Austria, drama heroic (1791). Hi ha exemplar imprès. Música de Moral.

Psiquis y Cupido, drama heroic en un acte, ab música (1793).

Andrómaca, melodrama en un acte. Al final de la primera acotació de l'exemplar manuscrit, se llegeix: «Cesa la música que habrá expresado todas las pasiones de Andromaca» (?).

Hércules y Deyanira, melodrama tràgic en un acte (1796). Música de Laserna.

El negro sensible, melodrama en un acte. Té música.

Sofonisba, melodrama tràgic (1795). Llàstima que no sia conegut el precursor de Wagner a qui Comella demanava res més que això, que extracto de les anotacions:

«Período largo de música que *manifiesta*: primero la *sorpres*a de *Galusa*, y después los *deseos* que tiene de saber lo que hace *Manisina*.

«Se asusta *Galusa*, y la orquesta *manifiesta su terror* en tres compases de música. —Ni un més ni un menys.—

«Música de suspension que indique la cautela con que *Manisina* está examinando la entrada del palacio.

«Un compás de música que imite un suspiro.

«Breve período de música que *manifieste* el *deseo* que *Manisina* tiene de librar á *Sofonisba*.»

Com se veu, Comella, en les explicacions dels intents musicals de ses obres, s'anticipava a lo que fan certs crítics musicals moderns buscant intencions quan no hi ha més que música.

El aburrido, comedia en tres actes. Música de Laserna.

El buen labrador, comedia en quatre actes. Música de Moral.

Cristóbal Colon, comedia en tres actes, ab música d'Alvarez Acero (1790).

Ino y Neifile, comedia en dos actes, ab música de Laserna (1797).

El abuelo y la nieta (1792), ab música de Laserna. Hi ha edició de Barcelona ab data equivocada : 1778 en lloc de 1798.

El amor al dote, comedia en dos actes. Té música.

La fingida enferma por amor, comedia en dos actes (1797). Sembla traducció italiana. Té música.

La niña desdenosa, drama de música, en un acte (1794).

La novia impaciente. Té música de Laserna.

El pueblo feliz, comedia en quatre actes (1783). La música es del nostre Esteve y Grimau.

La razón todo lo vence, comedia en quatre actes. Música de Pau del Moral.

La tornaboda de moda, comedia en tres actes. Música de Laserna.

Alcestes, comedia heroica. Música de Moral.

La Judit castellana, comedia heroica. Música de Moral.

Las pruebas de la virtud ó Luis XVI el Grande, comedia. Música de Rosales (1789).

El puerto de Flandes, «pieza nueva de música», en un acte (1781).

El retrato, sarçuela en un acte (1786).

Las astucias amorosas, «ópera bufa traducida del italiano al español». Posaren en música el mateix argument Mazzoni (1754), Paisiello (1773), Mortellari (1775) y Paër (1804).

El avaro, «drama jocoso en música en dos actos arreglado libremente del teatro italiano al español por... que á los años de Nuestra Señora Augusta Soberana executó la Compañía del Sr. Luis Navarro el dia 9 de Diciembre de 1796». Hi ha llibret s. a. ni peu d'impremta (Madrid?). Inútil averiguar de quin llibret d'òperes d'Anfossi, Sarti y altres tiraria mà el bon Comella per a engiponar sa traducció.

Los esclavos felices, «ópera seria en un acto por...» Hi ha llibret imprès s. imp., any ni lloc.

La escuela de los celosos, «ópera bufa», traduïda de *La scuola de' gelosi*, música de Salieri, estrenada a Milà l'any 1779. Hi ha llibret imprès, s. a., en l'impremta de Cruzado.

La cifra, «ópera jocosa en dos actos». Es traducció de l'òpera italiana del mateix títol, música de Salieri, representada a Viena en 1789. Hi ha llibret imprès : «Madrid MDCCXCIX, oficina de Antonio y José Cruzado».

La Nina, «ópera joco-seria en dos actos, traducida libremente y arreglada del italiano al español por...». Se representà el 9 de Desembre de 1795 «en celebridad del feliz cumpleaños de la Reina Nuestra Señora». Hi ha llibret imprès s. a. ni peu d'im-

premta. *La Nina* es una adaptació en versos castellans a l'òpera de Paisiello *Nina ovvero la pazza per amore*.

El tirano de Ormuz, òpera seria en un acte. Data del 1793. Música d'autor desconegut.

El alcalde proyectista, sainet ab música de Rosales y Monreal (1790).

La burla de las modas. Té música. Es un sainet, imprès també ab el títol de *Las pelucas de las damas*.

El burlado por sí mismo, sainet (1790). Música d'Alvarez Acero.

Los celos aparentes, tonadilla (1793), ab música d'Esteve y Grimau.

Los dos tutores, sainet (1791), ab música de Moral.

El estudiante en la feria, tonadilla. Té música d'autor desconegut.

El tabernero burlado (1790), ab música de Moral.

La vieja enamorada, tonadilla (1793), ab música de Laserna.

Passo per alt varis *finés de fiesta*, y prenc nota dels següents *dramas en música*:

El matrimonio secreto, «drama en música, en dos actos, traducido libremente del italiano al español por...» Conec edició del llibret, s. a. ll. ni imp. Per suposat, es traducció de l'òpera de Cimarosa (llibret de Bertatti) *Il matrimonio segreto* (representada a Viena l'any 1792), aprofitant els *cantabili* y dialogant els *recitativi*.

En *Siquis* (sic) y *Cupido*, drama heroic en un acte, hi ha part de música per a chors. Ignoro de qui es. També hi ha música en els intermedis del drama tràgic *Asdrúbal*, y en els de la comedia *El ardid militar*.

FELIP PEDRELL

(Seguirà)

LA SOLESMES CATALANA

ABADIA DE SANT PERE DE BESALÚ

(Continuació)

II y III

FINS avui tenim desenrotllada, més o menys breument, la primera de les tres idees que ns proposàrem en l'introducció d'aquests articles, apareguda en el número Abril-Maig del present any. Si en el número precedent del Juliol deiem que sols parlariem en el present de la presa de possessió de l'Abadía de Sant Pere de Besalú pels pares benedictins, ab prometença de copiar el document autèntic de l'autorització, lo que volia dir que deixariem la tercera idea del cant per altre número; ara hem pensat refondre en una sola narració la descripció de la cerimonia y l'impressió que ns

produí 'l cant que l'acompanyava, ja que 's pot dir va inseparable la cerimonia del cant mateix. Podrà ser un poc extensa aquesta relació; però, atenent a que ja varem donar idees generals sobre dit cant quan en 1907 varem parlar, en aquesta mateixa REVISTA, sobre l'estudi que del mateix varem fer en el tercer dels articles titulats *Vuit dies a Parramon*, corresponent al Novembre de dit any, n.º 47, ens descarregarem aquí de repetir idees exposades allí, lo que 'ns farà més breu el present treball. Pensin nostres llegidors que avui, aquell mateix cant, bonic entre l'arbreda de Parramon, ha ressonat més íntim y corprenedor dins les naus de maciça pedra de l'antiga Abadía de Sant Pere de Besalú.

*
* *
*

Varem dir, en l'abans mentada introducció, que exposariem qualque idea sobre quiscun dels tres sentiments de *tristesa*, d'*alegria* y d'*orgull* que 'ns havia causat nostra visita a Besalú, y la participació que 'ns fou permesa en la presa de possessió de la a dalt nomenada Abadía de Sant Pere pels reverents pares benedictins, que, desterrats de França, havien buscat hospitalitat y allotjament en nostre terror.

Ben bé sabien ells que 'l cor del català es noble y en ell nien enlairats sentiments de fraternitat, més ben entesos que no ho són en sa patria.

França 's vanagloria ab el monopoli dels suggestius mots de *llibertat*, *igualtat* y *fraternitat*, y de la mateixa manera ens els presenta escrits en els angles del triangle maçònic, estampats y esculpits irreverentment, com altre *Inri*, per ordre gubernamental, en els frontals y fatxades de les iglesies y catedrals. Ab tot, això no impedeix, a nom dels mateixos mots, l'exilar y proscriure als seus més benemèrits fills, lo que 'ls obliga a menjar llur pa amarat ab les llàgrimes del desterro. Això no obstant, sabem bé que 'l cor consagrat a Déu, quan sofreix per causa de la justícia, sigui allà ont vulgui que 'l trasporti sa adversa o favorable fortuna, sab ab la resignació cristiana neutralitzar l'anyorança de sa patria benvolguda. Encara més: si aquesta mare-patria se 'ls presenta y porta com a mairastra, y la patria d'adopció 'ls extén les mans, carinyoses com d'una amiga de l'ànima, llurs ulls y rostre, poc ha mullats y emboirats per les llàgrimes, queden asserenats, deixant ovirar un raig de resignació, enllumenats per un més o menys melangiós somriure, més... somriure a la fi.

Si en l'article precedent van quedar descrites la tristesa, l'indignació y la vergonya que 'ns causà la contemplació de les ruïnes de Besalú, avui vaig a proposar-me la tasca de fer participants als meus llegidors de l'agradívola impressió que 'ns produí 'l poder sorprendre aquest resignat somriure de que he fet esment, en els rostres dels fills de Sant Benet, quan, al prendre possessió de l'Abadía de Besalú, se van creure reintegrats en llur propi casal.

¿Y com no si 'ls murs d'aquella artística y sòlida iglesia 'ls parlava 'l llenguatge de llur ànima? ¿Y com no si aquelles tombes, que guardaven les despulles mortals de tants digníssims abats benedictins, que havien santificat ab llur vida aquell temple y sigut l'edificació, ab llurs exemples, d'aquell poble, els animaven a seguir les petjades dels que dins d'elles reposaven de llurs fadigues? ¿Y com no si dava enveja 'l veure la modesta compostura y la satisfacció reflectida en les cares somrients dels fills d'aquell poble, que, havent heretat els nobles sentiments d'amor dels avis envers els moradors d'aquell monastir, se consideraven ditxosos de poder presenciar, com llurs avant-passats, les solemniais funcions de pontifical que desde aquell dia 's reanusaven després d'haver quedat interrompudes per un període de temps d'uns setanta-cinc anys?

Abans de descriure aquesta simpàtica festa de presa de possessió, es precis fer avinent que 'l pare abat Dom Romain, posseïdor del decret, que havia rebut de Roma, pel qual se 'l posava en possessió canònica de Sant Pere de Besalú, erigint-lo de nou en Abadía benedictina, ab tots els privilegis possibles y ab facultat de establir-hi un noviciat de sa ordre, havia vingut a Girona a oferir sos respectes a nostre il·lustríssim prelat, a remerciar-lo pel carinyós acolliment que se 'ls dispensava en nostra diòcesi, y a pregar-li se servís honrar-los ab la lectura oficial del decret, o bé delegant, si bé li semblava, persona idonia que en son nom ho fes.

Aixís fou, en efecte. No podent nostre senyor bisbe, de moment, anar personalment a Besalú, va prometre fer-ho més tard. Mentrestant delegà al mateix pare abat Dom Romain, per a que per sí mateix, y en nom del prelat gironí, llegís dit decret de canònica rehabilitació de l'antiga Abadía.

Dom Romain, doncs, convenientment autoritzat per a tal lectura, se proposà celebrar de pontifical an aquest efecte, aprofitant al mateix temps la circumstància d'haver de rebre 'ls vots solemnes o professió religiosa del pare Paul Fitau, antic capellà de la Basílica de Lourdes, a qui la Santíssima Verge, pròdiga en concedir gràcies en sa gruta, li havia obtingut del Senyor la de la vocació religiosa com a premi a una vida laboriosa, consagrada per complet a l'apostolat y a les obres de caritat y zel que a Lourdes exercia; circumstància que an els amants del cant y la liturgia 'ns agradà de bo per haver fruit de belles cerimònies y cants melangiosos, encara mai sentits per nosaltres.

Llargs han estat tots aquests preàmbuls de la descripció que anem a fer de la festa, que 'ns farà interessant la solemnitat de la liturgia monàstica, la lectura del mentat decret, y el cant gregorià, per demés adequat a l'acte; melodies que contornejaven la dolça pregaria litúrgica, que pujava al Cel ondulanta com els espirals de l'incens, que 's cremava y que 'l bon Déu rebia en olor de suavitat.

Fou el segon diumenge de Quaresma, dia 7 de Març de l'any passat 1909, quan desde les vuit del matí's notava, en l'Abadía de Sant Pere, que la afluença dels fidels •mplenaria ben prompte les espaioses naus de dita iglesia, que estava adornada y engarlandada de gran festa.

A les vuit y mitja en punt s'obre la porta lateral, que va al claustre y s'escau enfront a l'habitació dels monjos, y comencen a desfilar els quinze o vint jovenets aspirants a novicis, habillats d'hàbit y sobrepellíç portant en llurs mans algunes insignies y ornaments abacials. Darrera d'ells segueixen els quatre cantors de la *Schola*, vestits d'alba y cingol, entre 'ls quals veiem al pare Maure, director del cant gregorià.

Segueix la venerable persona del pare abat, Dom Romain, de distingit y majestuós aspecte, al qui acompanyen el reverent pare prior y la reverenda Comunitat de pares professors y *juniores*. Després de prendre aigua beneïta y beneir ab l'hisop a tots els acompanyants, continuà la comitiva per la nau lateral al fons de l'iglesia per a dirigir-se desde 'l cancell de la porta de fatxada, pel mig de la nau central y chor, a l'altar major, donant la benedicció a dreta y esquerra a la atapaïda gernació de fidels que omplenaven ja dita iglesia.

Després d'una estona d'oració davant del Santíssim Sagrament, passa 'l pare abat a ocupar son tron alçat a l'esquerra de l'altar, y els monjos a llurs cadires corresponents del chor, deixant-se bon seguici per a servir prop del pare abat. Quatre d'aquestes cadires, buides per faltar-hi algun monjo que missionava a França, varen ser ocupades pels invitats, entre 'ls quals hi havia 'l senyor rector de Besalú, algun capitular de Girona, el qui suscriu aquesta narració y d'altres.

Aquell ambient de placidesa y l'expectació dels fidels van quedar prompte embalsamat y satisfeta al sentir la veu vibranta y clara del reverent pare abat, que entonava el *Deus in adjutorium meum intende* de Tercio, contestat per un chor melodiós compacte y homogeni de totes les veus d'aquella Comunitat, que tant bé *diu* el cant gregorià. Perquè hi ha que fixar-se en la qualitat que 'l distingeix, y es que dit cant per res enfosqueix la *dicció* de la paraula, sinó que li dóna tot l'interès que la mateixa requereix, presentant-la com en esmalt, oriolada de riquíssima llum.

L'antífona de primer to *Domine bonum est nos hic esse*, seguida del psalm ab terminació *g*, féu les delícies de tothom, y particularment les nostres, per haver-sens concedit juntar nostres veus ab les d'aquells monjos, que tantes vegades ens han honrat, admetent-nos, com un dels seus, a prendre part en llurs cants.

Després de Tercio, revestit ja 'l pare abat de sos ornaments sagrats, ab bàcul y mitra, se dirigeix al peu de l'altar per a començar el Sant Sacrifici ab tota la so-

lemnitat y l'esplendor del ritus monàstic, que en tot se presenta grave, reposat, solemne y esculpuls, fins en els més petits detalls de sa liturgia.

Mentrestant preludia 'l pare Maure, director de la *Schola*, el *Reminiscere* de l'*Introit* de la missa, que es seguit per tota la Comunitat, esmunyint-se suau, melodiós, ben matitzat y ritmat com se fa a Solesmes, del que Besalú es trassumpte y copia fidel. Per alguna cosa l'hem intitulat *la Solesmes catalana*, principalment per l'interpretació del ritme gregorià.

El reverent pare Benoit, que abans de fer-se benedictí havia estat organista de Lyon, era 'l que 's cuidava d'armonitzar el cant, d'una manera magistral com ell sab fer-ho, en un armòniom suau y potent de la casa *Debain*, per no tenir per de prompte l'orgue magnífic que avui posseeixen ja en Sant Pere.

A l'*Introit* li va seguir la missa n.º 14 del *Gradual* solesmenc, corresponent al nostre n.º 17 de l'edició vaticana.

El cant de les Oracions, Epístola y Evangeli, ab la tonalitat del ritus monàstic, va anar-se seguint ab tal fluïdesa, que 'ls que estem atents a les aparicions dels *cur-sus*, que són els esmalts mètrics dins de la prosa musical, trobavem nostres delícies no sols al sentir els dissenys melòdics de les flexes y metres, interrogants y punts, sinó en la suavíssima dicció del recitat litúrgic.

Hi ha que fer esment especial del *Gradual Tribulatione* y del *Tractus Confite-mini*, no sols per la bona dicció del chor y per la solemnitat que 's dona a tal cant en el ritus monàstic (tant es aixís que 'l celebrant y sos assistents van a seure-s, per a que ocupi bon troç de temps que li es necessari), sinó per lo que 's refereix al cant dels respectius versos de que 's compon, que són : *Vide humilitatem meam* y *Quis loquetur*; *Beati* y *Memento*; dits ab tot l'art y perfecció pels quatre cantors de la *Schola*, alternant ab el chor. Allí 's va poder assaborir lo més exquisit del genre melismàtic; y, a dir veritat, el temps se 'ns va escórrer, com si sols hagués durat un instant, escoltant aquella peça litúrgica.

Els que hem tingut la sort d'assaborir el cant gregorià executat pels monjos de Solesmes, desterrats primer a Appuldurcombe y avui habitants en la *Quarr Abbey* de l'illa de Wight, ens crèiem transportats a la bella illa del Sud d'Anglaterra. Sols trobavem a faltar en els fons d'armonia 'l timbre suau y pastós, ple de majestat, de l'orgue fabricat per Cavaillé et Coll, de París, per a acompanyar el cant gregorià a Appuldurcombe, que a Besalú era substituït per l'armòniom ja esmentat. Ab tot, cal fer constar que la bondat d'execució res va deixar que desitjar.

Després de l'Evangeli, el reverendíssim pare abat, desde dalt del seu tron, donà solemnnial lectura al document, que era l'objecte de dita festa, en son original llatí y traducció catalana; traducció que transcrivim aquí, segurs de complaure en això als nostres llegidors.

D. MAURE M.ª SERAFINI

ABAT GENERAL

de la Congregació Cassinense de la primera Observancia de l'Ordre de Sant Benet

Al Rvdm. P. D. Romà Banquet, de la mateixa Ordre y Congregació, Abat del monastir d'Encalcat de la diòcesi d'Albi a França. Salut.

Hem rebut carta del Ilm. y Rvm. Sr. Bisbe de Girona, a Espanya, datada 'l 17 Setembre d'aquest any, per la que dóna 'l canònic assentiment a fi de que 'ls religiosos del mentat monastir puguin acceptar y fixar llur estancia en l'Abadía de *Sant Pere de Besalú*, de la mateixa diòcesi de Girona.

Per tant, Nós, per l'autoritat que se 'ns té donada per nostres constitucions, el convent del monastir d'Encalcat, que, havent estat expulsat de França, tenia sa estancia provisional al lloc de Parramon, que era menys apte per a exercitar-hi la vida monàstica, el transferim a la abans dita Abadía de *Sant Pere de Besalú*, y la constituim aquí per a romandre-hi ab estancia fixa y definitiva.

Declarem, doncs, al mateix convent aixís constituït en el nou monastir, de tal manera que pugui fruir de tots els privilegis y drets de que disfrutava en l'Abadía d'Encalcat.

Per fi, utilitzant les especials facultats que a Nós són acordades per rescripte de la Sagrada Congregació de Bisbes y Regulars, datat el dia 23 d'Agost de 1903, igualment transferim y erigim canònicament en la sobre dita Abadía de *Sant Pere de Besalú* el noviciat del monastir d'Encalcat, erigit al present en el lloc de Parramon : això desde 'l dia que s'observi lo que de dret se requereix per dit noviciat.

En fe de totes les quals coses...

Dat en el Proto-Cenobi Sublacense de Santa Escolàstica, dia 13 de Novembre de 1908.

D. MAURE M. SERAFINI O. S. B.
Ab. Gen.

†
(Lloc del segell)

D. LLEÓ ALLODI O. S. B.
Consultor Cancelari

Deixarem per al número següent el descriure les emocions que 'ns van tenir agraçosament encisats durant la continuació de la missa, aixís com el parlar de les millores que desde aquell dia fins avui s'han anat introduint tant en la iglesia com en el monastir.

(Seguirà)

MIQUEL RUÉ, Pbre.

MOSSÈN LLUÍS ROMEU Y SA "MISSA DEL CENTENARI DEN BALMES"

LA Missa de Mn. Romeu revela un temperament privilegiat, un esperit subtil que necessita medis no gastats per a expressar un sentiment sincer; revela una musicalitat de matíç delicat, d'una sinceritat avui desgraciadament raríssima.

Ja en les obres de l'autor anteriors an aquesta Missa, hi haviem trobat aquell no sé què que revela un ver artista un escullit de la Bellesa: aquelles obres ja porten, tota flairosa, l'emoció directa de l'ànima, y d'una ànima d'un tremp delicadíssim. La refilada es curta: Mn. Romeu no sent per ara la forma de gran desenrotllament; cada una de ses obretes es un tast, però un tast de licor exquisit. Té una *Ave Maria*, per a veu de tenor y orga, que jo la crec un model de música religiosa moderna: es una interessantíssima mostra de lirisme modern dignificat pel pur y serè ambient del cant gregorià. ¡Com la distinció y bon gust del envolcall armònic de l'acompanyament tempera y asserena els accents a voltes una mica exaltats de l'inspirada melodia! Si busquem quines influències determinen l'estil melòdic d'aquesta música, generalment trobarem que són l'influència de la cançó popular y la de la melodia gregoriana; influències foses en sinceritat en el temperament idoni del compositor. Però en aquesta música essencialment melòdica hi ha un element que la caracteritza singularment: aquest element es l'armonia, y es potser el més personal, més original, el que demostra més en l'autor una necessitat de bellesa nova, expressió de l'ideal íntim de l'artista, del món sentimental que s'ha creat a dins.

En la Missa dedicada a Balmes es ont se troba ab més relleu definida l'original modalitat artística del mestre de capella de la catedral de Vich. La concepció del plan general de l'obra té son origen en el cant a dos chors, cantors litúrgics y poble, usat ja en època llunyana en el culte y que avui hi ha una tendència a restaurar. Aquesta intromissió del poble en les ceremonies litúrgiques dona grandesa moral a l'acte religiós, ja que 'l poble s'identifica així d'una manera cabal y íntima ab l'oració sacerdotal, realitzant la sublim unitat catòlica, universal, de l'oració y adoració al Pare de tots, que està en el Cel.

Mn. Romeu ha deixat per al poble el cant pur gregorià, la tradició artística inalterada de l'iglesia, y per al chor de capella o litúrgic ha compost una glosa semigregoriana, sí, però amarada del sentiment subjectiu que en son esperit s'ha format ab l'ambient, ab el medi, ab les influències que modulen nostre esser, que en un temperament d'artista determinen una manera, una modalitat autèntica. Així els elements influents en la personalitat de l'autor, el *melos* gregorià y popular, formen una nova melodia, vivificada per una polifonia simple y austera y al mateix

temps atrevida fins a oblidar els canons més elementals de la tècnica musical : ab les quintes y octaves directes fent rosari ab sèptimes que no resolen y s'empaiten com bones germanes; coses totes que 'l primer cop de veure sobre 'l paper, y fins les primeres vegades de sentir-les, un dubta que siguen art de bona llei, però que, familiaritzants-hi, un les estima y sent sincerament com art veritat. Es un efecte especial la d'aquesta música, que sona com un *discantus* modern, ingenua y severa a la vegada, delicada y esquerra, austera y lliure com un aucell d'un bosc ignorat. Y la veritat es que aquesta llibertat armònica accentúa l'ingenuitat del sentiment religiós, movent-se com se mou sempre en les pures modalitats diatòniques.

¿Vol dir això que aquest art es un art perfet ? No : no sempre, ni seguidament, admet un com or de pura llei totes les infraccions a les regles tradicionals de l'armònia que s'hi troben. En el *Gloria* y en el *Credo* no tots els episodis polifònics satisfan igualment : alguna vegada l'idea musical flaqueja, y el tractament armònic queda allavors massa esquerrp y cru; però, en cambi, els *Kiries*, el *Sanctus* y el *Benedictus*, que són peces delicioses, ont melodia y armonia surten d'un sol alè, ont no hi sobre ni hi falta res, ont tot té 'l valor just de lo profundament sentit, demostren que 'l camí emprés per Mn. Romeu respon a una necessitat estètica de son esperit, y que, per lo tant, el seu art té tota l'honradesa de l'art concebut ab sinceritat.

LL. MILLET

«ORFEÓ CATALÀ»

EXCURSIÓ ARTÍSTICA A VICH

Brillantíssim aspecte oferia la bella ciutat de Vich a l'arribada de l'ORFEÓ CATALÀ, que fou el dia 7 de Setembre a mitja tarda. El moviment característic que precedeix a les solemnitats y festes populars notava-s a tot arreu y d'una manera extraordinaria : les places y carrers, les cases particulars y els edificis públics, mostraven els llurs engalanaments de mil formes y maneres, tot ab el fi de glorificar el centenari del naixement de l'ilustre fillosop vigatà Jaume Balme.

Ab aquest motiu fou que la nostra corporació anà a Vich per a contribuir a les solemniales festes religioses y omplir ab un concert de gala un número del esplèndit programa anunciat ab aital motiu.

Les festes començaven l'endemà, dia 8, essent aquest dia 'l destinat a commemorar ab una gran solemnitat religiosa aital aconeteixement, y ademés a l'inauguració del Congrés Apologètic y al concert de gala, actes en tots els quals l'ORFEÓ prengué part. Més, com sia

que l'arribada de la major part de l'ORFEO 'l dia abans obeí a les necessitats de l'execució de la Missa que l'endemà havia de cantar-se a la Catedral, anem a ressenyar en aquesta crònica, desde 'l començament, l'excursió de la nostra institució.

Arribats a Vich, ont forem rebuts amablement per la Comissió organitzadora de les festes, desseguida's dirigí 'l chor envers la Catedral, ont s'esperava a l'ORFEO per a començar l'assaig de la Missa de Mn. Romeu.

Aquest assaig fou un *avant-goût* de la Missa que havia d'estrenar-se l'endemà, composta expressament per a aqueixa solemnitat religiosa.

L'impressió fou sobirana. Uns siscent cantaires intervenien en l'execució, repartits entre la nau de la Catedral y el chor. A dalt cantaven la part original (homes y nois), y abaix, en major nombre d'homes, d'ones y jovenets, feien, a l'unissó, les respostes gregorianes ab l'acompanyament de l'orgue. L'ideal d'execució dels cants divins era obtinguda no pas solament per la perfecció assolida, sinó també per l'intervenció directa del poble. Era certament corprenedor oir aquell majestuós diàleg dels cantors, el cant dels quals tenia en aquella hora sa més alta expressió. Més no seguim parlant-ne, car molt millor que nosaltres ho ha fet el mestre Millet, qui, en la realització d'aqueixa bella innovació en els cants divins, hi posà tot son entusiasme.

Deixem-ho, doncs, per a ell, y seguim la nostra tasca de cronistes.

Termenat l'assaig, cadaú's dirigí envers son allotjament; y a l'arribar l'hora, y després d'una petita passejada per l'engalanada ciutat, ens reunírem tots novament, per a sopar, a l'espaïosa sala-envelat del Restaurant del Centenari. El refrigeri donà 'l seu resultat; y, tots ben animats y satisfets de l'èxit que obtindria l'execució de la Missa, y de les atencions y satisfacció de l'autor y demés distingits vigatans que ben solícitament ens atendien, ens en anarem a reposar: les senyoretes a Vich mateix, y els homes y nois a Manlleu, ont forem amablement atesos per tothom, sobretot per Mn. Padrós, que 'ns conduí an els nostres còmodes allotjaments.

L'endemà matí, de bona hora, ja estavem disposats a anar novament cap a Vich, podent, abans d'agafar el tren, passejar-nos una bona estona per l'hospitalaria y important vila de Manlleu.

Arribats a Vich, ont per cert tinguerem l'agradable sorpresa d'esser rebuts ab vives y afectuoses mostres de companyerisme per un gran nombre de senyoretes orfeonistes, ferem tots cap a la Catedral. L'hora era pròxima. El moviment y la ciutat policroma (que així pot dir-se de Vich durant aquells dies) tenien allavors llur més gran esclat: tot mostrava l'alegria de la festa.

Eren les deu. Tot ja estava preparat. Les bandes militars anunciaren l'arribada de l'infanta a la Catedral, essent saludada sa entrada pels nobles acords de l'orgue. La cerimonia començà y desde allavors les estridencies de cornetes y xarangles foren suplertes per l'austeritat dels cants litúrgics, que majestuosament s'espargien per l'immensa nau, comblerta de fidels.

A la tarda, després de dinar y d'haver sigut obsequiats ab un refresc per la patriòtica Societat catalanista «Catalunya Vella», l'ORFEO assistí a l'inauguració del Congrès Apològic, a la bella iglesia de Sant Domingo.

Res més a propòsit, per a l'inauguració d'un congrés d'aquest caràcter, que la severitat del cant religiós, y cap millor que 'l *Credo* de Palestrina, que es ensems afirmació y glorificació: afirmació de la Divinitat, glorificació de la Fe, apoteosi musical de la Religió. Y l'ORFEO CATALÀ, ab tots els seus components (homes, senyorettes y nois), talment com si l'haguessin compresa un per un, l'associació d'aquestes idees, cantà ab gran unció la grandiosa y eterna pàgina de Palestrina. L'impressió fou corprenedora, inoblidable. El públic així ho experimentà, y per expansionar sa emoció esclatà en un aplaudiment intensíssim.

Ja sols restava la celebració del concert. L'ORFEO CATALÀ ja havia assolit dos èxits: li mancava 'l darrer, que fou el més important.

La bona estona de lleure que quedava fins a l'hora del sopar, fou ben aprofitada per tots els choristes ballant sardanes a la gran plaça.

Força abans de l'hora de començar el concert, el Teatre Principal, bellament engalanat, era ben ple: malgrat els crescuts preus de les localitats, no n'hi havia ni una sola de buida; el públic, desitjós de sentir la nostra institució, també era comblert. En fi, la vetllada tenia tot el caràcter d'una solemnitat.

Eren quarts de deu que començà 'l concert després de la respectuosa recepció que 's féu a l'infanta, qui ocupava la llotja principal o d'honor del primer pis, y a la que acompanyaven totes les autoritats civils y militars.

Y el concert començà.

El programa estava consagrat per complet, excepte l'última obra, a la música choral catalana, figurant-hi ademés una primera audició de la cançó *Rosa del Folló*, armonitzada pel distingit organista-compositor vigatà Mn. Lluís Romeu.

Veus-el aquí:

PRIMERA PART: *El Cant de la senyera* (Millet); *Les Campanes de Nadal* (Comes); *En l'enterró d'un nin* (Pérez); *Sota de l'olm* (Morera); *Rosa del Folló* (Romeu); *La Gata y en Belitre* (Pujol); *Divendres Sant* (Nicolau).

SEGONA PART: *Les Flors de Maig* (Clavé); *Negra sombra*, balada gallega (Montes); *Himne de l'arbre fruiter* (Morera); *Teresa* (Nicolau); *La Mort de l'escolà* (Nicolau); *Sanctus* de la *Missa del papa Marcel* (Palestrina).

Veritable expectació despertà entre 'l públic la nova producció de Mn. Romeu; expectació que no resultà pas fallida, com ens ho mostrà l'èxit ab que fou rebuda, fins al punt de fer-lo sortir al prosceni per a tributar-li una afectuosa ovació y exigir que fos repetida.

Es l'armonització de *Rosa del Folló* un inspirat y respectuós treball. Sens desfigurar en absolut la melodia original, que queda pura y clara en el bell diàleg de les veus de soprano y tenor que van reproduint-la, aquesta s'aguanta en l'esplèndida trama de les demés veus que la glosen y la reproduïxen íntegra al final, també en forma dialogada. L'èxit, certament, era merescut.

Les demés obres del programa assoliren també un bon aculliment, especialment el *Divendres Sant* y *La Mort de l'escolà*, del mestre Nicolau; l'*Himne de l'arbre fruiter*, den Morera; y altres que, a no ser per lo avançat de l'hora, s'haurien hagut de repetir.

Durant el concert, les manifestacions d'entusiasme envers la nostra institució foren repetidíssimes, tributant-li la ciutat de Vich, al final, una afectuosa despedida. Grans mercès!...

mercès que desde aquestes planes fem extensives a totes aquelles gentils persones que durant la nostra curta estada 'ns prodigaren llurs amables sollicituts, que certament ens feren doblement agradable la nostra curta estada a la bella capital ausetana. L'ORFEO CATALÀ 'ls n'està fonament reconegut.

Era la una de la nit quan el tren empenqué 'l viatge de tornada a Barcelona.

CONCERT AL CASINO DE MASNOU

El diumenge dia 18 de Setembre, a la tarda, les tres seccions del nostre chor se traslaren a la propera vila de Masnou, poble nadiu den Lluís Millet, per a donar un concert en l'elegant teatre d'aquell Casino, que 's vegé, ab tal motiu, ple d'una concurrencia molt distingida, la qual premià ab repetits aplaudiments la tasca de l'ORFEO.

El programa, escollit y nodrit com pocs, comportava les peces següents:

PRIMERA PART: *El Cant de la senyera* (Millet); *Els Tres tambors* (Lambert); *La Gata y en Belitre* (Pujol); *Cancó de Nadal* (Romeu); *Sota de l'olm* (Morera); *Rosa del Folló* (Romeu); *Les Campanes de Nadal* (Comes).

SEGONA PART: *Teresa* (Nicolau); *En l'enterro d'un nin* (Pérez); *Divendres Sant* (Nicolau).

TERCERA PART: *Les Flors de Maig* (Clavé); *L'Emigrant* (Vives); *Himne de l'arbre fruiter* (Morera); *Negra sombra* (Montes); *La Mort de l'escolà* (Nicolau); *Sanctus* de la *Missa del papa Marcel* (Palestrina).

Ja hem dit lo molt aplaudides que foren totes elles, encara que les condicions de la sala no fossin les més favorables per al llument de llur execució; però ont l'entusiasme s'exterioritzà ab més calor fou després de *L'Emigrant*, aquell patètic cant d'anyorament que per sí sol bastaria per a immortalitzar el nom de sos autors, Verdaguer y Vives. La composició va haver de repetir-se en part; y el caliu que deixà encès en la sala, se mantingué latent fins al final del concert, que coronaren els solemniats acords del nostre himne nacional.

A la sortida del teatre, y també a l'estació en el moment d'arrencar el tren, el poble de Masnou dedicà als orfeonistes el més afectuós comiat, agraint-los les dolces sensacions d'art que ab llurs canturies li havien proporcionat aquella tarda memorable.

CATALUNYA

BARCELONA

Gran Teatre del Liceu. — L'empresa d'aquest teatre ha facilitat a la premsa la llista per ordre alfabètic dels artistes que formaran part de la companyia d'òpera italiana, de *primissimo cartello*, que baix la direcció de l'eminent mestre Comm.^e Luigi Mancinelli actuarà en el transcurs de la temporada de tardor y Carnaval, que començarà 'l 30 de Novembre vinent.

Mestres concertadors y directors d'orquestra : Joan Lamote de Grignon y Lluís Man-

cinelli. Mestre substitut : Silvio Piergili. Mestre instructor de chor : Rafel Terragnuolo. Primeres sopranos : G. Bellincioni; M. Musciska; L. Crestani; G. Russ. Soprano lleugera : M. Benincori Piergili. Mezzo-sopranos y contralts : B. Lavin de Casas; M. Mariny; A. Zacconi. Primers tenors : O. Consentino; J. Palet; N. Massa; G. Vaccari; F. Viñas. Primers baritons : Ed. de Marco; E. Nani; T. Parvis; J. Segura Tallien. Primers baixos : A. Brondi; G. Mansueto; L. Mugnoz. Altra soprano : M. di Maio. Altra contralt : E. Casas. Altres tenors : C. Bonfauti; V. Gallofré; G. Treves. Director d'escena : F. Casanovas.

L'obra escollida per a l'inauguració de temporada es *La Vestale*, de Spontini, que fou estrenada a l'Òpera de París l'11 de Desembre de 1807.

En el llibre de R. Wagner titolat *Records de ma vida*, hi ha precisament un capítol consagrat a Spontini, la lectura del qual es molt oportuna en la present ocasió per a orientar-se un xic en l'estil y representació que té dintre l'història del drama musical l'obra d'aquell gran mestre italià, a qui, per altra part, dedica Wagner frases plenes d'admiració y de real estima.

BLANES

«**Orfeó de Blanes.**» — Celebra, aquesta entitat musical, el dia 27 d'Agost, una vetllada en obsequi als socis, en la qual l'aventatjada soprano compatricia nostra, que desde fa algun temps se dedica al cant, Srta. Carolina Zola, ens féu sentir diversos fragments d'òpera, entusiasmant a la concurrència ab la seva ben timbrada veu y la sentimentalitat de l'expressió, mereixent que'ls intel·ligents convinguessin en calificar-la de veritable artista y reconeixent tothom que, durant el temps que feia que aquí no l'haviem sentida, ha millorat notablement, per lo que li tributem el nostre aplaudiment més sincer.

La secció de nois, dirigida pel professor auxiliar en Joan Albertí, cantà *El Dijous a l'escola*, de Narcisa Freixas; *La Sòn y Les Lletres*, den Mas y Serracant, y *Els Mals companys*, den Lambert, obtenint una ovació merescuda, que obligà a la repetició d'alguna de les mentades composicions; podent-se assegurar que, efectivament, aquesta secció dóna goig de sentir.

La secció d'homes, baix la batuta del director, l'Emili Mestre, cantà l'*Himne de la Senyera*, den Millet; *La Primavera*, den Serra; *L'Empordà* (sardana), den Morera; *Goigs y planys*, den Clavé; *Montanyes de Canigó* (cançó popular) y l'*Himne de l'arbre fruiter*, les dues últimes den Morera, ab la justesa y afinació que ja hem elogiat en diferents ocasions, fent que'ls aplaudiments dels concorrents obliguessin a la repetició de les dues darreres.

Ab la representació d'un quadret dramàtic per la Secció d'Aficionats, y la lectura d'algunes poesies per varies aixirides nenes de la Colonia Escolar de Barcelona, va completar-se l'escollit programa, que deixà ben satisfeta la nombrosa y distingida concurrència que omplia'l local.

El dia 1 del corrent Setembre, la distingida pianista Srta. Rosa Portas tingué l'amabilitat d'obsequiar els socis del propi «Orfeó» ab un concert de piano, executant el següent programa: *Andante variat*, de Haydn; *El Tamborino*, de Rameau; *Esquisse*, de Moreau; *Cu-cut*, de Daquin; *Elegia y Melodia*, de Grieg; y *Invitació al vals*, de Weber. No cal dir que

aquest selecte programa, executat ab tota la pulcritut d'una intel·ligent artista, fou elogiat y aplaudit per la selecta concurrència que ab tota atenció va escoltar-lo, mereixent-se ben bé la Srta. Portas les nombroses felicitacions de que va ser objecte a l'acabar, havent hagut d'executar fora de programa alguna altra composició. — J. F. F.

FALSET

El diumenge 18 del present se celebrà, a la sala del Cafè Universal d'aquesta vila, un brillant concert de violí y piano a càrrec dels artistes en Joan Bosch y en Ramon Mañé.

El local era ple a vessar de selecta concurrència, en la qual alenava una nota de severa distinció y un bell desig de fruir la manifestació del art que allí l'havia congregada.

S'executà un programa tot ell rublert de música clàssica, inspiradíssima; y, entre les composicions que més emoció desvetllaren, hem de comptar-hi 'l *Primer temps* del *Concert en mi* de Mendelssohn, una *Rapsodia húngara*, de Hauser, y la *Gran fantasia* del *Rigoletto*, de Verdi-Alard; obres en les quals els Srs. Bosch y Mañé vengeren totes les dificultats ab aquella senzillesa propia tant sols dels veritables coneixedors dels grans mestres musicals.

En el piano tocà, en Ramon Mañé, la *Rapsodia húngara* (n.º 12), de Liszt, y l'*Estudi en forma de vals*, de Saint-Saëns; y en les dues peces posà de relleu el gran domini que posseeix de dit instrument. En Joan Bosch també féu gala de ses admirables facultats violinístiques a l'interpretar dos *Estudis en sol major*, d'Alard.

Inútil es dir que tots els números foren executats ab perfeta justesa y remarcable mestria. Aixís ho comprengué 'l públic, que no's cansà d'aplaudir, premiant l'encertada labor dels concertistes. Al acabar-se'l concert foren tant sincers y coratjosos els aplaudiments, que'l Sr. Bosch se vegé obligat a tocar l'*Adiós a la Alhambra*, de Monasterio, vessant-hi tota l'exquisitat de son depurat gust.

Mereixen tota mena d'enhorabones els dos simpàtics músics, els quals, ab el major bon zel y sadolls del més enlairador entusiasme, realitzen lloables y profitosos esforços per a que la bona música arribi a l'ànima del poble y tinguem els falsetans moments tant sortosos com els del prop-passat diumenge, fent-nos assaborir obres tant plenes d'inspiració y ab tanta delicadesa interpretades.

Ab el frisament dolcíssim de l'emoció paladejada en aquest memorable concert, fem vots per a que poguem felicitar de bell nou com se mereixen als Srs. Bosch y Mañé, devotíssims conreuadors de l'art més excelsa. — F. OLIVES.

MANRESA

Les impressions que deixa sempre l'«Orfeó Manresà», especialment en les vetllades selectes que mensualment organitza y que ab tanta justesa ha calificat d'«Hores d'Art», són sempre superbes, intensament grandioses.

En elles va desenrotllant el seu plan artístic musical, sense defallir y sempre avançant: elles soles li conqueririen un lloc de preferència entre les entitats similars de la nostra terra.

En les últimes del passat curs acadèmic, encarregà 'l recital de piano an el distingit pianista Ezequiel Martin.

El mestre Pecanins féu la seva presentació a l'auditori, fent notar el curs dels seus estudis musicals baix la direcció del mestre Salvat, després del mestre Vidiella y ara també den Lamote de Grignon.

Feta la presentació, y abans d'esgranar ab magnificència 'l programa 'l Sr. Martin, el director de l'«Orfeo» donava un sintètic concepte de cada una de les obres que s'anaven a executar.

Fou la primera la *Fantasia* en *do* menor de Mozart, y al cap de pocs compassos en Martin ja 's féu seu l'auditori, y, d'aquesta obra, de la que té una possessió absoluta, li transmeté tot el valor intrínsec.

El *Vals* en *la* bemol, de Chopin, ens el donà sense amaneraments, no deixant mai el ritme precís de la dança, manifestant l'escola del seu mestre Vidiella, de la que es fidel complidor.

En l'*Estudi d'octaves* y en el *Preludi* en *re* bemol, del mateix autor, si sortí airós del primer per la diàfana claredat de l'execució, la seva dicció en el segon fou exquisidíssima.

Acabà 'l recital ab una *Tarantela* de Rubinstein, brillantíssima y arrebatadora, que fou coronada per una grossa ovació, fins que per a correspondre-hi s'assegué altra vegada al piano y 'ns regalà una bona torna ab la *Rosa de Folló*, hermosa sardana den Lamote.

Aquest novell concertista acredita verament l'excelent escola del mestre Vidiella. Es un bon pianista, que 's caracteritza per la seva imperturbable seguretat, per la ductilitat en l'expressió y per la riquesa de sons que continuadament arrenca del piano.

La segona «Hora» estava destinada a donar a conèixer, preferentment, la *Cantata* 78 de J. S. Bach. El conjunt interpretà ab passional devoció 'ls chors, y ab la més natural sublimitat la fuga del *duet* les veus blanques.

La professora Srta. Pilar Azopardo, que tant bellament presta 'l seu concurs an aquesta obra, havent-se encarregat del recitat y aria de soprano, demostrà una vegada més les seves excelents qualitats artístiques en aquestes planes de tant grosses dificultats, a les que aplica tot el seu talent, fins a arribar a dominar-les en absolut.

No menys superior estigué 'l Sr. Vallès en l'aria y recitat de baix, aixís com el professor Sr. Duràn en la part de piano acompanyant.

Fou un *avant-gout* del concert proper de la Festa Major que a tothom deixà plenament satisfet.

Després, a causa de la molta fadiga del mestre Pecanins, el subdirector llegí unes quartilles seves, en les quals féu referencia a la vida relativament migrada d'aquella institució (per lo que 's refereix al moviment d'altres), demanant el concurs de tothom y noves energies per a reprendre les «Hores d'Art» del vinent curs.

Aquesta «Hora» s'acabà donant-se la primera audició de *Oh, quin bon ecol*, de R. de Lassus, que s'hagué de repetir per lo admirablement que 'l digué l'«Orfeo».

TARRAGONA

Els tarragonins y veritables aimants de l'art estan d'enhorabona : l'«Orfeó» per una part, y la «Filarmònica» per altra, no 's donen un dia de repòs per a fer-nos gaudir fortament.

El 26 del present, la «Filarmònica» inaugurà 'ls concerts d'aquesta temporada, donant proves de vida y al mateix temps fent-nos veure que 'ls artistes que varen fer-se sentir en els últims concerts no s'adormen damunt de llurs llores.

El concert fou verament agradable. Començaren la tasca 'l director artístic de la «Filarmònica», Sr. Català, violinista; Sr. Ricomà, pianista, y el violoncelista Sr. Mañé, executant el cèlebre *Trío* n.º 1 d'Haydn. Foren dits, els tres temps de que 's compon el *Trío*, ab bastanta precisió; car, en la música de cambra, la dificultat grossa es la justesa ab que 's deu haver de tocar. L'últim temps fou molt aplaudit.

Seguidament, el jove violinista Saperas, acompanyat al piano pel Sr. Roig, ens demostrà, en les tres peces que tocà (*Romanza*, de Svendsen; *Mazurka I* de Wieniawski, y el *Souvenir d'Haydn*, de Léonard), que pot fer-ho bé, però tenint en compte que 'ls èxits sols se guanyen ab estudis fermes y no fent gaire cas dels enlluernadors aplaudiments.

Restava la segona part, tant desitjada. Y dic desitjada perquè començava ab el *Quarteto I* de Mendelssohn, una veritable joia de la música de cambra. Sortiren els executants (Sr. Vallvé, violí; Sentis, viola, y Mañé, violoncello), que dirigí el mestre Sr. Català. A les primeres notes vegerem ja que dominaven dita obra, plena de delicadeses exquisides, l'execució de les quals fou una vera filigrana, ressaltant especialment la *Canzoneta*, que volíem que 's repetís; però no 'ns volgué donar aquest gust en Català, sinó que seguí fins al final, recullint força aplaudiments. Finalitzà, el concert, ab un fragment d'*Els Mestres cantaires* y l'obertura de *Freischütz*, tot per la reduïda orquestra; deixant molt bona impressió a l'auditori. — FIDELIO.

Tarragona, 28-9-1910

NOTES BIBLIOGRÀFIQUES

CARDENAL G. B. KATSCHTHALER : *Storia della Musica Sacra*. Seconda edizione italiana nuovamente rifusa e migliorata con un'appendice sulla *storia della riforma cecilianica in Italia* per cura del Sacerdote Prof. Paolo Guerrini. — Edizione Marcello Capra. Torino, 1910.

Recomanem sincerament aquesta nova edició de l'*Historia de la Música Sacra* del cardenal Katschthaler. L'obra es d'una erudició sòlida y copiosa, y dintre son vastíssim camp del programa general compleix magníficament ab l'objecte d'aquestes obres sintetitzadores, sense per això deixar en oblit cap dels fets que han influït en el desenrotllament de l'art musical religiós. Es una obra que pot fer un gran bé als nombrosos entusiastes del

renaixement modern de la música eclesiàstica. Què més interessant, per als que segueixen ab amor aquest moviment, que'l conèixer seriosament les glories y vicissituds que ha passat aquest art, expressió sublim dels anhels més purs y enlairats de l'ànima humana? Què més útil y educatiu que aquesta experiència de l'història que, donant-nos el coneixement de les transformacions d'un art desde les èpoques més llunyanes, ens fa conscients de son valor y ns dona armes per a treballar ab més profit per a son pervindre?

L'història de la música religiosa es pot dir que es l'història de la música en general. Sobre tot, lo que entenem avui per música, no existiria pas sense 'l gran fet històric religiós del Cristianisme. Totes les demés arts del Cristianisme prengueren modalitat nova: se cristianitzaren; però la música féu més: prengué una ànima nova y s transformà en un art nou. En els deu primers segles de la nostra era l'Església fa créixer y fa florir la melodia dita *gregoriana*, que avui dia encara viu més jove y pura que mai; melodia única, lliure y ingenua, humil y forta com la fe que l'ha dictada. Del segle x al xvi, en el temple cristià neix, creix y floreix la polifonia, el miracle de l'armonia dels sons, fet extraordinari en l'història de les arts que ha portat y portarà indefinidament conseqüències meravelloses en son desenrotllament estètic. Del 1600 fins a l'època moderna, la música religiosa, decadent d'espiritualitat y de feconditat, no influeix, sinó que es influïda, pel genre de l'òpera, vera manifestació del Renaixement en el camp de la música. Però, en els temps moderns mateixos, obres capdals dels més capdals compositors són obres religioses en el més profund sentit de la paraula. No cal parlar del gran Bach, pare del món modern musical, ni de Hændel, qui, encara que no tant profund ni tant sincer com Bach, fou sublim de noblesa y majestat en sos oratoris; però, fins els que han brillat per la música profana de fons y forma, tenen, entre llurs obres mestres, alguna d'inspiració transcendent, eco de l'infinit que'ns crida; una obra que'l sentiment religiós ha inspirat y que presideix a les seves genials companyes ab l'autoritat que té tot lo que ha tocat el buf misteriós de lo etern. Així, entre les sempre joves obres de Mozart, s'hi troba, presidint, el *Requiem*, en el qual tota l'excelsa gracia del mestre està ennoblida pel tacte misteriós de lo sobrenatural; presidint tota l'obra simfònica de Beethoven, ont tot el drama humà viu y crida, s'hi troba la gran *Missa en re* y els *Adagis* del tercer estil, que porten tota aquella espiritualitat especial de l'estat religiós de l'ànima; y, fins en el mateix Wagner, el *Parsifal* té certa superioritat sobre 'ls demés drames lírics pel sentiment de lo sobrenatural, que domina en les millors escenes; sentiment tant genialment sentit com expressat.

Si la música religiosa ha tingut y té tanta importància, la seva història interessa a tots els que cultiven o estimen l'art musical.

Com hem dit més amunt, el llibre del qual ens ocupem compleix plenament ab el fi educatiu y cultural que l'autor se proposa.

L'obra està dividida en quatre parts, corresponents als quatre grans períodes en que la música sacra s'ha manifestat marcadament en modalitats diferents. Després d'una introducció en la qual se dona succintament una idea de la música en l'era precristiana y s'explica 'l concepte general de l'obra y la seva distribució, ve la part primera, que tracta del desenrotllament de la música eclesiàstica, comprènent tota l'època en la qual se desenrotllà y florí 'l cant gregorià: de Crist a Sant Ambrós y de Sant Ambrós a Sant Gregori.

L'obra artística-musical de Sant Gregori està explicada detalladament y en consciència.

El període segon parla de la difusió del cant gregorià en les regions septentrionals d'Europa, y, desseguida, dels temps y obra de Guiu d'Arezzo y dels teòrics que precediren y seguiren aquella gran figura musical de l'Edat mitjana. Explica l'autor els orígens y el desenrotllament de la polifonia per medi de l'*organum* y *discantus*, y extensament s'ocupa del floreixement d'aquest genre en diferents nacions europees, que en els segles xv y xvi donà les obres admirables que encara avui estimem com lo més profundament cristià que s'ha fet en música. Aquesta part potser es la més important de l'obra, pels detalls que dona y l'entusiasme ab que està escrita.

El període tercer tracta de la decadència de la música eclesiàstica, de les causes múltiples que l'ocasionaren, entre les quals posa com a principal, a nostre criteri ben encertadament, l'ambient anticristià que creà 'l Renaixement ab la cultura humanista, que en gran part no fou més que una reculada al paganisme. D'aquella cultura nasqué la reacció contra la polifonia clàssica, sortint-ne 'l genre de l'*òpera*, que, per més que ha evolucionat anant buscant la forma perfeta y racional, no l'ha trobada pas encara, a pesar de les obres mestres que'ns ha donat y de l'esforç colossal de Wagner.

Interessants són en alt grau els capítols que tracten de la restauració de la música sacra, els quals abarquen el període quart y últim de l'obra; restauració que l'actual papa Pius X segellà ab son *Motu proprio* a l'ascendir al tron pontifical. Es molt educatiu conèixer les arrels d'aquest moviment restaurador de la música digna en l'Església. A tants quants n'hi ha que encara desmai en el mantenir alta la bandera de la reforma, els convé llegir aquestes pàgines ont consten tants entusiastes estudis y obres pràctiques que, desde que se iniciaren en Alemanya per allà 'l 1830, no han parat de manifestar-se en teoria, en pràctica, ab el cant gregorià, ab el cant polifònic, ab els tanteigs de creació de la moderna música religiosa. Els homes com Proske, Witt, Haberl, en Alemanya; D. Gueranger, D. Pothier, don Mocquereau, en França, que sobressurten d'entremig d'un veritable exèrcit de savis y artistes defensors de la bona causa, ¡com ens mouen a admiració ab llur treball ferm cap a una finalitat tant noble! N'hi ha que creuen que la restauració es d'ara, y, en realitat, té prop de tres quarts de segle. Y ¡quants obstacles ha de vèncer encara!

L'obreta acaba ab un apèndix sobre la restauració en Italia, fet pel traductor, que dona molts detalls, potser excessius, sobre l'assumpte.

Finalment, hem de dir que lo que acaba de donar valor an aquesta historia són les notes que donen coneixement de les fonts de que s'ha servit l'autor per a compondre la seva síntesi y que al mateix temps amplifiquen degudament punts que, com es de llei en obres de divulgació, són tractats ab concisió prudent. Una nota general bibliogràfica que va insertada al començament del volum pot servir per als que desitgen ampliar profundament els coneixements de l'història de la música sacra. — LLUÍS MILLET.

L'ABBÉ NORBERT ROUSSEAU : *L'Ecole grégorienne de Solesmes* (1833-1910.) — Desclée et Ce. Tournai. — Prix : 2 fr. 50.

Contar l'història autèntica dels grans treballs de restauració gregoriana que han fina-

litzat ab l'edició vaticana dels llibres de cant, tal es l'objecte d'aquest llibre. Escrivint-lo, Mn. N. Rousseau ha fet obra de veritat y de justícia. La veritat era poc coneguda: ell la posa a plena llum; la justícia reclamava que la part de cadaú fos ben definida: ell la satisfà completament. Els treballs de restauració gregoriana portats a terme per l'Escola de Solesmes no són l'obra d'un sol home, sinó de varis. Comencen ab Dom Guéranger, segueixen ab Dom Jausions y Dom Pothier, y continúen fins avui al dia ab Dom Mocquereau y els seus col·laboradors. Encara que modesta en aparença, la part de Dom Guéranger no es pas la menys bella. Seu es, incontestablement, l'honor d'haver entrevist y fet reviure, a pesar de les greus omissions de les edicions de cant pla del seu temps, el veritable ritme de les melodies gregorianes, y l'haver ab pas ferm obert an els seus fills la marxa que havien de seguir en la recerca d'aquests cànctics ont els menava.

El primer monjo a qui l'abat de Solesmes va confiar l'estudi comparatiu dels manuscrits va ser Dom Jausions. Va posar mans a l'obra ab intel·ligència y ardor. Hi treballava feia més de deu anys, quan la mort va venir a aturar-lo en plena joventut y en plena via d'èxit.

Dom Pothier, que li havia sigut designat per col·laborador, continuà sol aleshores la tasca. Els resultats ne són coneguts. Foren: en 1880 la publicació de les *Mémoires gregoriennes*, treball col·lectiu de Dom Jausions y de Dom Pothier, però que aquest va firmar tot sol a causa de la mort prematura del seu confrare; y, en 1883, la publicació del *Liber gradualis*, seguida succeſſivament de la de l'*Antiphonaire*, del *Responsarial*, del *Processional* y del *Variae preces*. La part que toca a Dom Pothier de l'obra de la restauració gregoriana es immensa, y es ben bé ab justícia que se'l nomena el restaurador del cant gregorià.

Tant considerable com fos l'obra de Dom Pothier, era lluny, no obstant, de ser acabada ab ell. Quedaven encara per fer grans treballs, y era a Dom Mocquereau a qui estava reservat l'emprendre-ls y el portar-los a bon terme. Les edicions de Solesmes eren atacades per totes bandes: ell va fundar la *Paléographie musicale* per a defensar-les. Aquesta cèlebre publicació li pertanyia tant en propietat, que Dom Cabrol no ha dubtat en declarar públicament que Dom Mocquereau hauria pogut firmar-la si la seva modestia no li hagués fet trobar «en el concurs, per altra banda prou restringit, que va demanar a alguns dels seus confreres» un motiu suficient per a no posar-hi el seu nom.

L'obra personal de Dom Mocquereau se resum en la doble demostració científica que ha fet de l'existència de la tradició melòdica y de la tradició rítmica universals, conservades en els manuscrits de tota mena, de tota època y de tot país. Així no solament ha consolidat l'obra de Dom Pothier, sinó que l'ha engrandida considerablement y obert els camins a l'edició vaticana, demolint a cops d'arguments l'edició de Ratisbona, dita *mediciana*.

Els treballs dels diferents obrers de la restauració gregoriana són contats per Mn. Rousseau en un estil perfet: es límpid com la veritat, lacònic com els fets, atractiu com l'assumpte. Així es que la lectura del seu treball ofereix tals encants, que un no pot interrompre-la un cop l'ha començada. L'autor s'hi mostra més que narrador agradós: s'hi revela, a més, artista delicat. ¡Quines planes més hermoses sobre l'art gregorià y sobre la música religiosa no ha interposat durant el curs de la seva narració! Y ¡quina competència no manifesta quan parla del ritme o quan venja noblement les teories rítmiques de l'ilus-

tre autor del *Nombre musical grégorien*! El seu llibre es verament encertat y complet. Es a la vegada històric, didàctic y estètic.

Que tantes qualitats reunides li assegurin l'èxit que 's mereix, y que vagi per tot arreu a fer conèixer y estimar més l'Escola gregoriana de Solesmes, en honor de la qual ha sigut escrit. — DOM MAUR SABLAYROLLES, O. S. B.

E. GRANADOS : **Dos Marchas militares**, per a piano a quatre mans. — Sociedad Anónima Casa Dotesio. Barcelona.

Inspirades y elegantíssimes, com les mateixes de Schubert, són les dues marxas militars den Granados, dignes de figurar en el programa més seriós, perquè es allò que diuen els francesos : *le mot ne fait pas la chose*. No 's tracta, doncs, de cap pas-doble flamenc : són dues pàgines aristocràtiques y essencialment pianístiques, ben dignes, per cert, de la reial persona a qui van dirigides. De caràcter joganer y tota perfollada la primera, y més cerimoniosa la segona, les dues són igualment xamoses, y, com ja hem dit, la forma pianística que les revesteix les fa sonar deliciosament en el piano. El tema principal de la primera marxa y el *trio* de la segona són dues idees del tot felices.

Com l'interpretació de les dues marxas es no més que d'una mitjana dificultat, no es temerari aventurar-los una popularitat digna de llur mèrit y també de la fama de llur autor. — S.

T. BUXÓ : **Allegro sinfónico** de la sonata en *re* menor. — Sociedad Anónima Casa Dotesio. Barcelona.

Ha fet bé en Buxó de donar a l'estampa 'l seu *Allegro sinfónico* que li fou premiat en la Festa de la Música d'ara fa dos anys; perquè d'obres així no se n'escriuen gaires, y aquí a casa nostra menys : els autors d'avui dia se contenten ab èxits més fàcils de guanyar. Per això 'ns ha sigut grat veure'n gravada una de tal empenta y d'un ideal tant noble com la den Buxó. Ella demostra la vasta educació musical de son autor, que es a més un excelent pianista, com ho prova l'estructura general de l'*Allegro* que 'ns ocupa. Vista l'escassetat d'obres pianístiques modernes, es de desitjar que la den Buxó figuri sovint en els programes de tants pianistes com se prodiguen per les sales d'ateneus y associacions de casa nostra. Això estimularia al mateix autor de qui parlem per a acabar la sonata de la qual forma part l'*Allegro* publicat recentment, y també decidiria a molts altres compositors de la terra a escriure per al piano; que no s'ha d'encloure 'l nostre repertori pianístic en un parell de firmes solament. Es precis alentar els joves compositors, fomentant llur producció en bé y engrandiment del nostre art. — S.

MIQUEL RUÉ, PERE. — **Recull de Cants litúrgics y religiosos**, per a ús dels peregrins catalans a Ntra. Sra. de Lourdes. — Tipografia Catòlica. Barcelona.

El distingit mestre de capella de Girona, Mn. Rué, va fer aquest aplec de cants reli-

giosos ab motiu del romiatge dels fidels del Baix Empordà al santuari de Lourdes; però, pensant al mateix temps en les necessitats que estem de reculls d'aquesta mena en tota classe de manifestació religiosa en que el poble pren part, li ha donat un caràcter general, ja que, si bé es veritat que hi abunden els cants a la Mare de Déu, s'hi troben també cants al Santíssim, a més de la *Missa de Angelis* gregoriana y el *Credo* autèntic. Els cants llatins que conté el llibret, tots són gregorians, y, per lo tant, hermosíssims al mateix temps que molt fàcils. Els demés estan ab lletra catalana, ben gentil, ja que quasi bé tota es de Mn. Cinto. En quant a la música, algunes cançons són ja de les tradicionals en nostra terra, altres són originals de Mn. Rué mateix; d'aquestes, algunes, ben escaïentes. No obstant, nosaltres creiem que algunes altres melodies no haurien de ser en el recull: les que no són prou de caràcter popular, les que porten alguna modulació que fuig del genre pur diatònic del cant gregorià y del cant popular.

De totes maneres el recull es interessant y ve a omplir un gran buit que feia prou temps se sentia en el cant popular religiós. — M.

Desitgem bon èxit a l'obreta del nostre bon amic Mn. Rué per a que continui en la publicació d'obres profitoses al poble y a la religió. — M.

Graduale romanum complet ab notació musical moderna segons l'edició vaticana (Societat de Sant Joan Evangelista. — Desclée et Ce. Tournai (Bèlgica).

Avui dia ja es reconeguda generalment l'utilitat d'una bona transcripció en notació moderna per a fer més fàcil a la majoria dels cantors l'intel·ligència y perfecta execució del cant gregorià. Entenent-ho així la casa Desclée et Ce, editors pontificis y de la «Sagrada Congregació de Rites», ha decidit estampar un *Gradual* complet en notació musical moderna, tal com ho havia fet ja algun temps enrera, baix la direcció dels benedictins de Solesmes, publicant el *Kyrie*, el *Commune sanctorum* y no poques *Misses*. No cal, doncs, ponderar l'importància que revesteix la publicació darrera del *Gradual complet*, on se troba íntegre tot lo que conté l'edició vaticana, y els múltiples serveis que ha de prestar a les capelles de música, ont no tots els cantors se troben en aptitud de llegir a primera vista la notació gregoriana quadrada.

La notació del *Gradual* que ns ocupa estant impresa ab tipo fort, resulta fàcil de llegir. Està escrita en una pauta de cinc línies y en clau de sol. D'intent s'ha conservat el mateix to de l'edició típica, perquè essent les veus dels cantors sumament diverses en la tessitura o elevació, baix el punt de vista del diapassó, es impossible que satisfaci a les necessitats de la pràctica una *transposició uniforme*.

Respecte al *ritme*, queda indicat exactament com en les edicions de notació gregoriana quadrada donades a llum per la mateixa casa. La major precisió en els pormenors que permet la notació moderna no altera per res aqueixa conformitat: al contrari, d'aquí's treu un avantatge que solament ofereixen les edicions rítmiques d'aquella casa, puix en un mateix chor podran cantar uns en llibres de notació gregoriana quadrada, altres en llibres de notació moderna, sens la més petita confusió en el chor, resultant el conjunt sumament perfect.

NECROLOGIA

Tres personalitats musicals de les de més relleu a França han deixat d'existir : tals eren en Lenepveu, en Coquard y en P. Aubry.

En CARLES LENEPVEU, nascut a Rouen en 1840, era professor del Conservatori de París, membre de l'Institut y compositor distingit, més que profon, an el qual se deuen dues òperes, un oratori, *Joana d'Arc*; un *Requiem*, considerat com la seva obra més acabada, y qualques escenes líriques, chors, melodies, peces de piano.

*

La figura de l'ARTHUR COQUARD guarda un relleu més significat que l'anterior. Nascut a París en 1846, en Coquard seguí la carrera de lleis, obtenint el títol de doctor al moment d'esclatar la guerra del setanta. No obstant, la seva afició a la música 'l decantà més cap an aquest art, y 's posà, decidit, baix la direcció excelent del mestre Cèsar Franck. Qualques pàgines líriques ab orquestra, melodies y chors executats per allà l'any 1880, varen fer fixar l'atenció del públic en el novell compositor. Més tard debutà en el teatre, però no fou sinó en 1895 que alcançà un èxit més assenyalat ab *La Jacquerie*, obra començada per Lalo y que ell acabà component-la quasi tota sencera; així com l'obtingué també (y aquest fou dels més francs) ab *La Troupe Jolicœur*, representada a l'Opera Còmica en 1902. Entre les seves obres restants se compten una altra òpera, inèdita encara, *Isdronning*; y unes *Impressions pyrenenques* per a orquestra. Escriptor per fi, era crític musical, darrerament, de *L'Echo de Paris*, y en 1892 se féu digne d'un premi de l'Academia per la publicació del seu llibre sobre *La Música a França desde Rameau*.

*

Victima d'un malhaurat accident ocorregut en un saló d'esgrima, a Dieppe, ha mort en PERE AUBRY en plena joventut, als trenta-sis anys. Era un dels més notables musicòlegs de França, havent-se dedicat de preferencia a l'estudi de la música mig-eval. Un dels seus millors llibres, *Trouvères et troubadours*, aparegué, no fa pas gaire, formant part de la rica col·lecció den Chantavoine *Les Maîtres de la musique*. Altres dues grans obres seves són les transcripcions en notació moderna y comentació dels *Cent motets del XIIIe segle*, conservats a Bemberg, y del manuscrit francès conegut baix el títol de *Cançoner de l'Arsenal*. Y encara podriem afegir-hi 'l *Bosqueig d'una bibliografia de la cançó popular*.

Els nostres llegidors recordaran també que 'l malaguanyat Aubry vingué a Barcelona, dos anys enrera, invitat per la Junta de Museus, havent donat al Palau de Belles Arts una conferència pública, molt interessant, sobre *l'obra musical dels trovadors*, de la qual ens donà a conèixer qualques mostres ben gustoses.

L'art francès sentirà greu recança de la seva mort.

*

Un dels erudits, un dels més competents en la música sagrada del passat y del present, en FRANCISCO X. HABERL, acaba de morir a Ratisbona. Fundador que fou de l'escola de música religiosa d'aquella ciutat, prou coneguda de tot el món y aont anaven a estudiar alumnes de totes les nacions, tenia 'ls títols de prelat y de doctor en Teologia. Nasqué, el 12 d'Abril de 1840, a Oberellenbach (Baviera), y s'ordenà sacerdot en 1862, devenint organista y director de música en el Seminari de Passau. De 1867 a 1870 se 'l troba a Roma com organista de l'iglesia nomenada *de Sancta Maria dell'Anima*, establint-se després a Ratisbona ab la condició de *kapellmeister* de la Catedral, fundant en 1874 sa escola de música religiosa. En 1879 el papa 'l nomenà canonge honorari de la Catedral de Palestrina. Deixa útils treballs sobre la música sagrada dels segles XV, XVI y XVII, publicats en diverses revistes especials. Se poden citar, entre altres : *Instrucció per al cant armònic d'església* (1864); *Magister choralis*, en nombrosos quaderns (1865-66); *Calendari de Santa Cecília* (1876-85); *Obres d'orgue de Frescobaldi*, 1889; *L'Escola Cantorum de Roma fins a mitjans del XVIe segle* (1887); *Catàleg bibliogràfic y temàtic de la música dels arxius de la capella papal del Vaticà* (1888), etc., etc. Haberl fundà, en 1879, una «Societat Palestrina», prenent una part molt activa en l'acabament de l'edició definitiva de les obres completes del mestre, aleshores en curs a Leipzig. Aquesta monumental publicació, que comprèn 33 volums, fou termenada en 1894, als trescents anys justos de la mort del gran Palestrina. Pocs homes, sens dubte, han rebut tantes distincions de tots els països com rebé Haberl; pocs han estat membres d'honor de tantes societats. Sa vida sencera ha sigut un treball mai interromput de rebuscaments y obres útils.

D. E. P.

NOVES

L'insigne mestre català D. Felip Pedrell acaba d'alcançar, a la República Argentina, un nou triomf ab motiu de l'estrena, en el Teatre Colon de Buenos Aires, del seu drama líric *Els Pireneus*.

El teatre estava ple de gom a gom. Pera presenciar el debut s'havia congregat dins l'elegant colisseu lo més notable y lo més intel·ligent de Buenos Aires.

L'obra que s'estrenava entrà en el públic desde 'ls primers compassos. Al final dels actes el públic s'alçà y obligà a sortir a l'escena al mestre Pedrell, tributant-li una ovació delirant.

La premsa li dedica extenses ressenyes encomiàstiques, de les quals prometem fer un copiós extracte per a engarlandar ab elles la corona de gloria que ceneix avui la venerable testa del Mestre.

Per altra part ens plau, igualment, consignar l'aparició d'un encomiàstic article dedicat al mateix compositor en la *Revue de Deux Mondes* y firmat pel reputat crític musical Camil Bellaigue, el qual equipara *La Celestina* del nostre Pedrell ab *Tristany* de Wagner, y

fa un requeriment al director de l'Òpera Còmica, Mr. Carré, per a que faci sentir, aquesta temporada, al públic de París, dita partitura, que califica de meravel·la.

*

Nostre col·laborador l'eminent violinista en Joan Manén ha termenat una nova òpera que portarà per títol *El Camí del Sol*, basada en el drama den Guimerà del mateix nom. No cal dir que desitjariem que l'estrena tingués lloc a casa nostra.

*

La ciutat de Villarreal (regne de Valencia) ha dedicat un homenatge a la bona memòria del seu fill l'eminent guitarrista D. Francisco Tàrrega y Eixea. S'hi celebrà un funeral. Després se reuniren a la Casa Consistorial l'Ajuntament, les demés autoritats, la banda de música y el poble. S'organitzà una professó cívica, que's dirigí a l'enfront d'una casa del carrer de Sant Pasqual, ont se descobrí una làpida, en la qual, en castellà, se llegeix: «En aquesta casa va nèixer, el 21 de Novembre de 1852, per a honor y gloria de Villarreal, l'eminent guitarrista y compositor D. Francisco Tàrrega y Eixea. Per subscripció popular se li tributa aquest homenatge en Setembre de 1910.»

El rat-penatista D. Carles Sarthou y Francès, parlant en valencià, cantà la gloriosa carrera artística den Tàrrega, y alabà l'obra de cultura que estaven fent els villarreals ab aquell acte. En nom del «Rat-Penat», de Valencia, oferí un ram de llover a l'immortal Tàrrega.

A la nit se celebrà una vetllada musical en honor del gran guitarrista.

Aquesta, que fou presidida per les autoritats y la família del mestre, tingué efecte en el sumptuós magatzem del Sr. Latorre Batalla, ont se congregaren més de dues mil persones, quedant altres tantes en el voltants de l'edifici, ja que materialment era impossible entrar en el local.

L'esplèndida il·luminació y l'artístic decorat de la sala oferia un magnífic cop de vista. En el centre de la part presidencial se destacava un admirable retrat den Tàrrega, pintat per l'Orozco, orlant l'imatge del malaguanyat compositor una corona grossíssima de flors naturals.

Alguns deixebles del gran guitarrista executaren varies obres de llur professor, escoltant nodrits aplaudiments que obligaren la repetició de la majoria d'aquelles.

La vetllada finalitzà ab un himne de gran efecte, del mestre Goterris, titulat *Villarreal* y dedicat al guitarrista insuperable, constituint l'èxit més gros de la nit.

*

Ens diuen de Viena que en Felix Weingartner acaba d'acceptar, per al Teatre de l'Òpera, *Banadietrich*, la darrera obra den Siegfried Wagner, que fou estrenada l'any darrer a Carlsruhe. Això serà, doncs, la fi de la tivantor existent entre 'ls dos; situació nascuda de la publicació del folleto den Weingartner intítulat *Bayreuth*.

El pianista Paderewski, a més d'excelent artista, es un profon aimador de sa patria, un home de cor. Aixís ho acaba de provar una volta més ab l'esplèndid present que ha fet a sa vila nadiua de Cracovia, a Polònia, y que consisteix en un monument destinat a perpetuar y glorificar la memoria del gran rey Jagelló, victoriós de les soldadesques teutòniques, en 1410, a Grumwalt. Podeu imaginar-vos l'emoció que ha causat en el cor dels bons polonesos el bell gest del mestre!

Res menys que 300,000 francs ha costat l'obra, que fou inaugurada ab soroll de canons y repics de campanes y commemorada d'un seguit de festes, a les que assistí l'generós donador acompanyat del jove escultor Wiwulski, autor de la maqueta.

Els nostres llegidors se faran càrrec de l'entusiasme del poble de Cracovia ab les següents impressions que d'aquelles belles jornades ha publicat Mr. René Morax en el *Diari de Ginebra*.

«...Un gran soroll llunyà s'apropà, curt, grandíós, produït per mil boques alhora: «Visca Paderewski!». Es que la multitud ha reconegut al donant del monument. L'ilustre artista avançà ab calma, un poc pàlid, enronat per sa família. La gentada se baralla empenyent-se per a veure-l d'aprop y aclamar-lo, a l'ensem que aquell pren lloc a la tribuna d'honor. A son costat s'hi coloquen les autoritats, els representants de la ciutat, habillats ab llurs vestits típics, llampants, que'ls omplen d'elegancia y dignitat... De sobte les veles que tapaven el monument són arriades, y als ulls de la multitud apareix l'hèroe monumentat, redreçat triomfalment sobre son cavall de guerra, ab l'esguard aixecat al cel, il·luminat pel sol de la victoria. A sos peus, rodejant el sòcol de granit roig y blau de Suecia, diferents agrupaments simbolitzen l'heroïsme dels polonesos, destacant-se a primer terme 'l príncep Witold, que ab sobirà despreci contempla un enemic extès a sos peus... Un gran crit, un udol, s'escapa de tots els pits, barrejant en una mateixa admiració 'l nom dels dos artistes Paderewski y Wiwulski. L'obra colosal s'aixeca com una roca contra la qual s'esberlen les onades de entusiasme de la gentada, sota la porpra inquieta de les banderes que envolten el nou monument. Una orquestra executa la *Marxa de Dabrowski*, y ab aquest cant nacional de ritme de dansa s'exalta l'invencible patriotisme de la Polònia. Paderewski, entretant, puja a la tribuna dels oradors y espera a que 'l silenci s'estableixi; y aquest home venerable, que tantes vegades ha subjugat a les masses ab son geni d'artista, té ara a son poble sospès de sos llavis y de son esguard. Y parla així, en mig de l'emocionant quietut:

«Aquesta obra no es pas obra d'odi : es d'amor profon per la patria...» Y sa paraula, lenta, calmosa, ont se sent la força d'una emoció vençuda, arriba en forma de nobles pensaments fins als més pobres d'intel·ligencia: «El passat gloriós, ¿no es garantia d'un brillant pervindre per a una nació suara malhaurada? Per què oblidar aquest passat y no posar la confiança en nosaltres mateixos? Gloria als nostres avant-passats! Coratge y avant, germans! Aquesta es la llegenda gravada al peu del monument; aquest es el sentit d'aquelles festes...» Y l'artista, molt millor que'ls polítics, ab son acte generós envers sa nació, ha donat la nota digna y noble que guardarà 'l record d'aitals solemnitats.

Com se pot veure, les paraules del mestre no poden ésser més cavalleresques, si bé es veritat que, ab tot, no pogué menys de manifestar-se com a bon polonès quan dedicà als germànics aquesta floreta: «Aquest monument es pagat ab diners guanyats en els concerts donats a Alemanya...»

*

Tothom sab a quin grau arribaven la bondat y l'indulgencia de Liszt, y que jamai els joves artistes acudien en va a son valer y a sos consells. Més tota aquella bondat, tota aquella indulgencia, no eren obstacle a son profon respecte per l'art y a sa repugnancia a encoratjar als que no descobria les facultats indispensables per a ésser un bon artista. Y, quan aquest cas arribava, ho feia ab una discreció y ab una gracia sens parella. Un jorn, una damisela, hermosa com un pom de flors y que's creia ab veritable talent, li demanà permís per a demostrar-li ses habilitats com a pianista; y, havent-l'hi consentit el mestre, se posà davant del piano y executà una *Balada* de Chopin. Liszt escoltava ab gran atenció; y, quan el resso de l'última nota's fongué, s'apropa a la xamosa executanta, passa 'ls dits per sos sedosos y flonjos cabells, li fa un petó al front, y, ab la més gran dolcesa, li diu: — Ma petita nina: emmarideu-vos ben prompte...

*

Els concerts simfònics de l'Orquestra Reial, de Berlin, tindran lloc, sots la direcció den Ricard Strauss, els dies 3, 18 y 28 d'Octubre, 9 y 23 de Desembre d'enguany, y 20 de Janer, 24 Febrer, 9 y 22 de Març y 15 d'Abril de l'any vinent. En els programes figuren obres de Bach, Mozart, Haydn, Weber, Saint-Saëns, Liszt, Berlioz, Pönitze Böhe, Debussy, Bischoff y von Hansegger, totes les simfonies de Beethoven y totes les obres simfòniques de Ricard Strauss. En raó a les reformes que s'executen a l'antiga Opera Reial, els tres primers concerts tindran per estatge la Nova Opera Reial.

*

En Llorenç Perosi, mestre de capella del Vaticà, ha sigut escripturat pera realitzar una *tournee* pels Estats-Units, on donarà a conèixer sos mellors *Oratoris*. Aquest projecte ha produït la més viva curiositat.

*

Ens diuen de Berlin que en Ricard Strauss, que com tothom sab tot just acaba de tennar la partitura del *Cavaller de les Roses*, cèlebre abans de néixer, ja treballa en un nou drama musical que portarà per nom *Circé*. El poema es den Levetzow, l'autor de *L'Arc de Philoctète*, executat per tot Alemanya.

*

Les representacions wagnerianes del proper any 1911 a Bayreuth, tindran lloc del 22 de Juliol al 20 d'Agost, y s'hi donarà dues vegades la *Tetralogia*, set el *Parsifal* y cinc *Els Mestres cantaires*.

J. SANCHO CONDIS

« Escuela de Dobles Notas » y son « Auxiliar »
per a Piano

PREUS: { *Escuela de Dobles Notas*. Llibre complet, **12 pessetes**.
Separadament, en tres quaderns, **5 pessetes** cada quadern.
Auxiliar, **3 pessetes**.

Obres recomenades pels mestres Vidiella, Granados, Malats, Pellicer, Costa y Nogueras, Canals, Rodríguez Alcántara, etc.

Se ven en tots els magatzems de música y a casa 'l seu editor, J. Sancho Condis, Rambla de les Flors, 4, 2.^{on} - **BARCELONA**.

~~~~~  
A DOBLE PREU se compraran, en l'Administració de la REVISTA MUSICAL CATALANA, exemplars (en bon estat) del número 2 de la propia Revista, corresponent al mes de Febrer de l'any 1904. ❧ ❧  
~~~~~

ORFEÓ CATALÀ

CURS D'ORGUE

A CARREC DEL MESTRE

VICENTS M.^a DE GIBERT

DIMARS Y DIVENDRES

~~~~~
EMPRESA DE SERVEIS FUNERARIS

DE LLORENS CANUT

===== Sant Francisco de Paula, 4 (prop de l'Orfeó) =====

Enterraments desde 'l més modest al de més luxe.—Serveix aviat y bé.—S'encarrega del transport de despulles mortals, embalsamaments y totes les gestions que's necessitin en tant dolorosos tranzits.